ANALIZA KVALITETA NAFTNIH DERIVATA

KONTROLE GORIVA ČEŠĆE NEGO IKADA

Koliko su učestale kontrole goriva prema novom programu koji je počeo krajem prošle godine? Koliko je povećan broj uzoraka goriva koji se analizira u laboratoriji? Kakve kazne su predviđene za prodavce koji prodaju nekvalitetno gorivo? Šta se u laboratoriji proverava i koje gorivo se smatra za neodgovarajuće? Koliko će trajati monitoring goriva u Srbiji

U decembru prošle godine počeo je nov način kontrole tržišta naftnih derivata, za koji se slobodno može reći da predstavlja revolucionarnu novinu. Radi se o takozvanom monitoringu kvaliteta, kojim se redovno proverava da li gorivo po svom sastavu i osobinama odgovara standardima. To je prvi put da je Srbija dobila jedan ovakav program, koji obezbeđuje ono što vlasnike vozila najviše i zanima – da na benzinskim stanicama zaista dobiju gorivo koje plaćaju.

> Flašice sa uzorcima tržišni inspektori obeležavaju šiframa pre nego što ih pošalju u laboratoriju. Zbog toga se **pri analizi ne zna sa koje pumpe je došlo gorivo, čime se dodatno obezbeđuje pouzdanost rezultata**

Analiza kvaliteta sama po sebi nije novost, jer su se laboratorijske provere goriva sprovodile i ranije, ali novi program uvodi drugačiji način rada i mnogo češće kontrole. Ranije je Tržišna inspekcija godišnje uzimala oko 150 do 200 uzoraka goriva i slala ih na laboratorijsku analizu, a sada se taj broj izražava hiljadama. Drugim rečima, kontrole su sada dvadesetak puta češće nego ranije.

Precizan plan

Pošto je jedan od glavnih ciljeva programa da provere budu redovne i učestale, kao i da se njima obuhvati cela Srbija, za svaku godinu donosi se plan koji precizira koliko uzoraka se uzima, od kojih goriva i na kojim mestima. Propisima je precizno određeno i kako se uzorci uzimaju, koje osobine goriva se proveravaju u laboratoriji, kakve su kazne za prekršioce i tome slično.

> Proces dokazivanja krivice i kažnjavanja prodavaca može da traje relativno dugo, ali **ono što je za vlasnike automobila bitnije jeste da se prodaja goriva zabranjuje čim analiza pokaže da ne odgovara zahtevima standarda**

Prema planu usvojenom krajem 2015. godine, sa benzinskih pumpi godišnje se uzima i analizira 1.500 uzoraka benzina BMB 95 i isto toliko evro dizela. Kada se tome dodaju uzorci sa skladišta i druge vrste benzina i dizela, ukupan broj je oko 3.750. To praktično znači da u proseku Tržišna inspekcija svakog dana uzima desetak uzoraka goriva i šalje ih na analizu.

Da bi se obezbedilo da kontrole ujednačeno pokrivju celu Srbiju, plan sadrži i podelu broja uzoraka prema regionima. Uz to, količina uzoraka data je posebno za letnji a posebno za zimski period godine.

Bez problema za inspektore

Držeći se propisanog broja kontrola, u Tržišnoj inspekciji, tačnije u Odeljenju za tehnički nadzor, metodom slučajnog izbora svakodnevno određuju koje pumpe će se kontrolisati i tu informaciju inspektori ne dobijaju unapred, već svakog jutra za taj dan. Ipak, intenzivne kontrole za inspekciju neće biti problem, pa ni novost.

– Već više od godinu i po dana, odnosno od kada su počele kontrole u okviru programa markiranja goriva, tržišni inspektori svakodnevno kontrolišu benzinske pumpe, i takav način rada zadržavamo i sada – kaže Slaviša Petković, načelnik Odeljenja za tehnički nadzor u Tržišnoj inspekciji. On objašnjava da se provere nivoa markera i uzimanje uzoraka za proveru kvaliteta često izvode istovremeno, ali po potrebi i odvojeno.

U svakom slučaju, program monitoringa kvaliteta je od samog početka, u decembru, krenuo punom parom i tako će se i ubuduće odvijati, obezbeđujući kontrolu tržišta goriva kakvu do sada nikada nismo imali. ■

S. P.

Monitoring u brojkama

- Budući da u Srbiji trenutno radi oko **1.400** benzinskih stanica, a da je propisani godišnji broj uzoraka benzina i dizela po **1.500**, logično je zaključiti da će svaka pumpa biti proverena najmanje jednom godišnje, a neke i više puta.
- Ranije je inspekcija godišnje uzimala oko **150** uzoraka goriva i slala ih na analizu. Sada se za mesec dana prikupi oko **300** uzoraka.
- Propisima je određeno da će program praćenja kvaliteta goriva trajati najmanje **5** godina.
- Prema godišnjem planu, inspektori u proseku svakog dana uzimaju oko **10** uzoraka goriva za analizu kvaliteta.

"Uzimanje velikog broja uzoraka goriva za laboratorijsku analizu ne predstavlja problem za Tržišnu inspekciju" – Slaviša Petković, načelnik Odeljenja za tehnički nadzor u Tržišnoj inspekciji

Stroge kazne

Ako se analizom pokaže da gorivo nema propisane osobine i sastav, ta informacija za najviše 24 sata stiže iz laboratorije u nadležne službe ministarstava zaduženih za energetiku i trgovinu. Tržišna inspekcija će odmah zabraniti prodaju tog goriva, a potom se pokreće postupak kažnjavanja prodavca koji je na tržište stavio gorivo koje ne zadovoljava propise. On ima mogućnost da se žali, odnosno traži dodatnu analizu koja se izvodi u drugoj laboratoriji i sa drugim uzorkom, uzetim istovremeno kada i osnovni.

Ako se dokaže da je prodavac prekršio propise, sledi mu novčana kazna koja za firme iznosi od jedan i po do tri miliona dinara, a za preduzetnike između 10.000 i 500.000 dinara. Uz to, moguća je i privremena zabrana rada u trajanju od šest meseci.

Dva programa

Program monitoringa kvaliteta je važan, ali ne jedini deo sistema kontrole tržišta goriva u Srbiji. On je poslednjih godina znatno unapređen, naročito kada je početkom 2014. uveden program markiranja goriva.

Njegov cilj je prvenstveno da onemogući snabdevanje tržišta nelegalnim kanalima i osigura plaćanje akcize i PDV-a, a ima i druge pozitivne efekte. Zasniva se na tome da se u sve gorivo koje regularno stiže na tržište, odmah nakon uvoza ili proizvodnje dodaje specijalna supstanca zvana marker. Ako se kasnije pri kontroli na pumpama utvrdi da gorivo nema propisani nivo markera, to je znak da je bilo nekih malverzacija.

Dakle, monitoring kvaliteta se na neki način nadovezuje na markiranje goriva. Dok se obeležavanjem (markiranjem) obezbeđuje legalnost goriva, odnosno da ono dolazi legalnim kanalima i bez izbegavanja plaćanja akcize i PDV-a, monitoring kvaliteta obezbeđuje da ono ima propisane osobine.

Šta se proverava

Pri laboratorijskoj analizi će se za svaki uzorak proveravati da li zadovoljava zahteve propisane važećim standardima. To su, na primer, oktanski ili cetanski broj, sadržaj sumpora, isparljivost... Dovoljno je da samo jedan od ovih parametara ne ispunjava propisane zahteve da bi se smatralo da gorivo nema zadovoljavajući kvalitet, što znači da se ono odmah povlači iz prodaje, a protiv prodavca se pokreće postupak kažnjavanja.

Inače, naši propisi o kvalitetu su jednaki kao evropski, tako da se analizom u stvari proverava da li gorivo ispunjava zahteve koji važe u celoj Evropi. Vozači bi sigurno voleli kada bi mogli da znaju da li neko gorivo premašuje standarde i koje je u tom pogledu bolje, ali nije predviđeno da se prave bilo kakve rang-liste ili obaveštenja u tom smislu. Ipak, zahvaljujući programu monitoringa kvaliteta, vlasnici automobila moći će da računaju da na pumpama dobijaju gorivo koje zadovoljava važeće propise.